

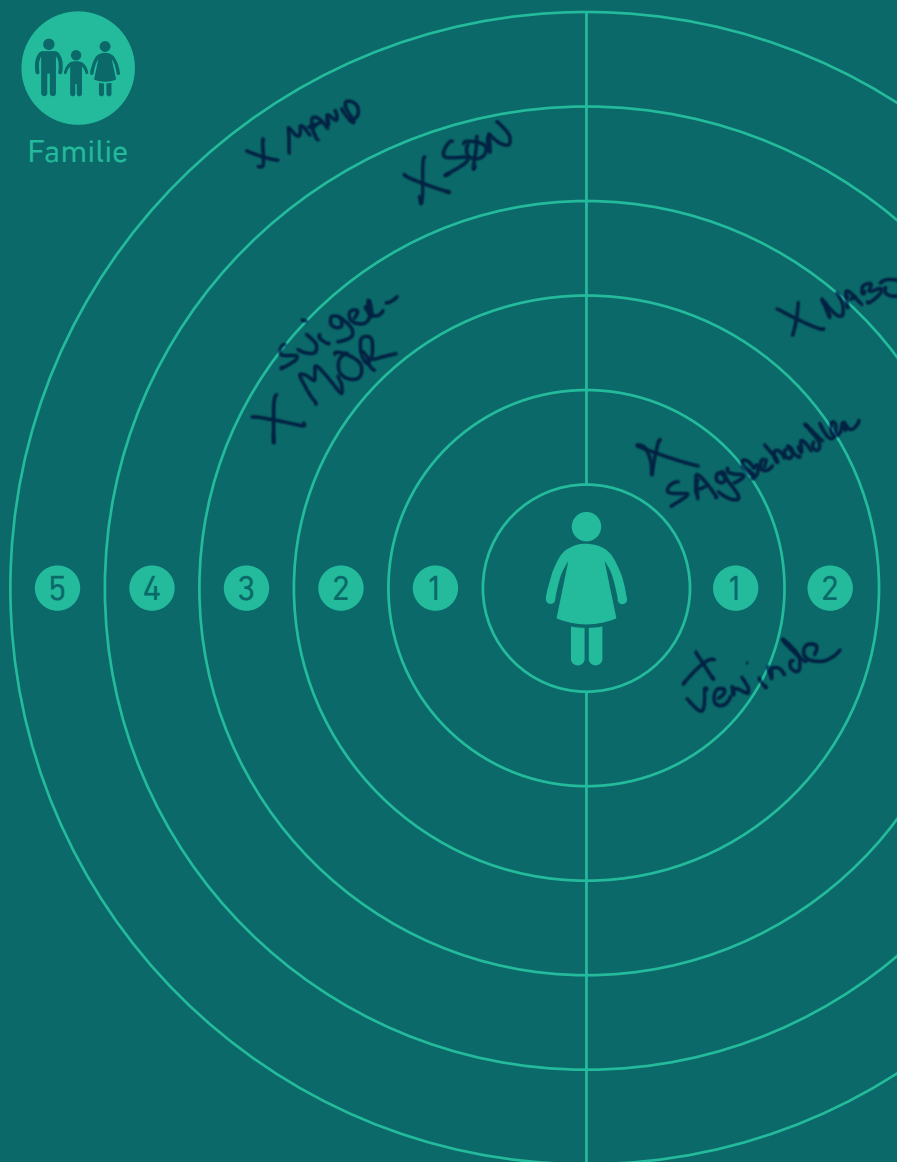

Udlændinge- og
Integrationsministeriet

Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

Familie

En guide til at
opsøre og håndtere
negativ social kontrol
i den beskæftigelsesrettede
integrationsindsats

Kolofon

Udgivet af:
Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

Udgivelsesår:
2022

Layout/design:
Mouret.dk

ISBN elektronisk: 978-87-93445-65-9

ISBN tryk: 978-87-93445-66-6

Publikationen kan downloades
på integrationsviden.dk

Der kan frit citeres fra publikationen
med angivelse af kilde.

Indhold

Baggrund	4
Læsevejledning	5

DEL 1: VIDEN 7

Hvad er negativ social kontrol, og hvordan kommer det til udtryk?.....	8
Hvad kan forhindre kvinden i at søge hjælp eller fortælle om den negative sociale kontrol?.....	10
Hvorfor opstår negativ social kontrol over for kvinder i nogle ikke-vestlige familier?.....	11
Hvem udøver negativ social kontrol, og hvilke kvinder er særligt sårbare?	12
Hvilke lovgivninger skal jeg være opmærksom på?	14
Hvordan deler jeg viden på tværs af afdelinger?	15
Hvornår kan man udelukke en bisidder?	16

DEL 2: SAMTALEN MED KVINDEN 19

Samtalen med kvinden	20
Vær undersøgende og interesseret	21
Den professionelle tvivl	22
Arbejd med motivation og handlemuligheder	23
Forberedelser og rammesætning inden og under samtalen.....	24

DEL 3: REDSKABER TIL SAMTALEN 27

Redskaber til samtalen.....	28
Samtaleredskab – Min nutid og fremtid.....	30
Samtaleredskab – Netværkskortet.....	32

DEL 4: METODER/YDERLIGERE 35

Øvrige metoder og redskaber til at støtte kvinderne i at komme i arbejde	36
Hvor kan jeg hente yderligere hjælp?.....	38
Relevante publikationer.....	39
Litteraturliste.....	39

Baggrund

Kvinder med herkomst i lande omkring Mellemøsten og Nordafrika deltager i markant lavere grad på arbejdsmarkedet end både mænd med herkomst i samme lande og kvinder med etnisk dansk herkomst. Nyere tal fra Beskæftigelsesministeriet viser, at kvinderne udgør 20 pct. af gruppen med 10 år på kontanthjælp, mens de kun udgør to pct. af den danske befolkning.¹ Undersøgelser viser, at årsagerne bag den lave beskæftigelsesgrad blandt andet er, at kvinderne har forskellige kvalifikationer i forhold til uddannelse, sprogfærdigheder og erhvervs erfaring (Damelang, m.fl.: 2021), ligesom en større andel af kvinderne oplever at have dårligt mentalt og fysisk helbred sammenlignet med majoritetsbefolkningen (Dansk Selskab for Folkesundhed 2020). Derudover ses, at traditionelle kønsrolleopfattelser har en væsentlig indflydelse på kvindernes muligheder for eller ønske om at komme i arbejde, hvorfor nogle kvinder vælger arbejdsmarkedet fra (Fernbrant m.fl. 2013). Andre kvinder ønsker at komme i beskæftigelse, men er underlagt negativ social kontrol, som begrænser deres muligheder for at komme ud på arbejdsmarkedet.

I forlængelse heraf viser en undersøgelse fra 2019, at medarbejdere i Københavns jobcentre oplever, at negativ social kontrol udgør en barriere for ikke-vestlige kvinders beskæftigelsesmuligheder. Medarbejderne giver udtryk for, at de møder kvinder, der udtrykkeligt tilkendegiver, at de oplever pres fra deres familie eller omgangskreds for ikke at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Derudover oplever medarbejderne ofte, at en ægtefælle eller andet familiemedlem presser på for at komme med ind til samtaler eller på anden vis forsøger at blande sig i kvindernes forløb på jobcentret. Den negative sociale kontrol rammer hovedsageligt kvinder i gruppen af nytilkomne ægtefælleforsørgede og socialt isolerede kvinder samt langtidsledige indvandrerkvinder over 30 år, der har boet mange år i Danmark. De mandlige ægtefæller figurerer som de primære udøvere af kontrollen, men svigerfamilier, sønner og andre etniske minoritetskvinder kan også være udøvere (Als Research 2020).

For at kunne håndtere denne udfordring er der behov for at udvikle konkrete metoder og redskaber til at opspore og håndtere negativ social kontrol som en barriere for beskæftigelse, som fagpersoner kan anvende i deres daglige arbejde med kvinderne – og det er netop det, denne guide har til formål at gøre.

Negativ social kontrol findes i mange afskygninger og grader, og det kan ofte være vanskeligt at vide, hvornår der er tale om negativ social kontrol. Hos nogle kvinder vil det være tydeligt, at der er modstridende holdninger mellem kvindens eget ønske om at arbejde og familiens forventninger til hende. Hos andre kan traditionelle værdier og normer omkring kvinders rolle være så internaliserede, at de bliver forventninger, som kvinden retter mod sig selv, og som afspejler sig i hendes manglende motivation for at arbejde. Kvinderne kan også have andre problemstillinger, som gør det vanskeligt at bryde med den negative sociale kontrol. Det kan blandt andet være, at de lever isoleret og/eller mangler ressourcer og kompetencer. Derfor kan det være vanskeligt at finde ud af, om kvindens adfærd er et symptom på manglende motivation, negativ social kontrol, eller om der er tale om andre problemstillinger, der står i vejen for en aktiv deltagelse på arbejdsmarkedet, såsom sygdom eller traumer. Denne guide vil adressere den kompleksitet og give bud på, hvordan du som fagperson kan håndtere det i arbejdet med at få kvinden i job.

Arbejdet med negativ social kontrol og de metoder og redskaber, der er nævnt i denne guide, vil have størst effekt, hvis de både bliver en del af den enkelte medarbejders vidensgrundlag og arbejdsmetoder og samtidig bliver forankret som en kollektiv viden og forståelse hos ledelse og medarbejdere på tværs. Det anbefales derfor, at guiden anvendes til at styrke den enkelte medarbejder i at håndtere negativ social kontrol, men også til, at der lokalt bliver skabt en fælles forståelse og gode rammer for samtalerne hos de medarbejdere og ledere, der arbejder med kvinderne.

¹ Find pressemeddelelsen her: www.bm.dk/nyheder-presse/pressemeddelelser/2021/03/ikke-vestlige-kvinder-fra-lande-omkring-mellemoesten-og-nordafrika-udgoer-20-procent-af-gruppen-med-10-aar-paa-kontanthjaelp-men-kun-to-procent-af-befolkningen

Læsevejledning

Denne guide bygger på erfaringsbaseret viden fra SIRIs samarbejde med landets kommuner gennem rådgivningsforløb og projektsamarbejder. Guiden er målrettet beskæftigelsesmedarbejdere, men vil også med fordel kunne anvendes af social- og sundhedsfaglige medarbejdere, der møder kvinderne og deres familier i andre sammenhænge – det øger muligheden for opsporing af negativ social kontrol og skaber et bedre grundlag for en helhedsorienteret og tværfaglig indsats.

Guiden har primært til formål at give metoder og redskaber til arbejdet med "gråzonesager", hvor den negative sociale kontrol er en barriere for beskæftigelse, men hvor der ikke er tale om psykisk og fysisk vold og egentlige lovbrud. Som beskæftigelsesmedarbejder skal du dog være opmærksom på, at du har en forpligtelse til at henvise kvinderne til rådgivning eller krisehjælp i de sager, hvor du vurderer, at du er forpligtet hertil ifølge loven. Du kan finde yderligere information sidst i denne guide.

Guiden har fokus på to grundlæggende elementer i arbejdet med negativ social kontrol i den beskæftigelsesrettede integrationsindsats for ikke-vestlige kvinder. Det ene er *opsporing* af den negative sociale kontrol, og det andet er at skabe en *adfærdsændring* hos kvinden, som reducerer den negative sociale kontrol, som kan understøtte kvinden i at komme i beskæftigelse. I praksis er arbejdet med at opspore og skabe adfærdsændring tæt forbundet, da dialogen med kvinden vil udvikle sig fra samtale til samtale. I takt med, at der løbende viser sig nye barrierer, vil dialogen handle om, hvordan kvinden kan finde nye veje og ændre adfærd, der understøtter hendes muligheder for at komme i beskæftigelse. I denne guide vil det opsporende og det adfærdsændrende element derfor også være integreret i redskaberne.

Denne guide bygger på greb, der erfaringsmæssigt har vist sig virksomme i arbejdet med at opspore og håndtere negativ social kontrol i den beskæftigelsesrettede integrationsindsats. Guiden består af tre dele: Den første del indeholder relevant viden om negativ social kontrol, som fx indikatorer på kontrol og lovgivninger på området. Den anden del indeholder to samtaleredskaber, der skal understøtte fagpersoner i at opspore den negative sociale kontrol og arbejde adfærdsændrende med kvinden. Den tredje del af guiden beskriver metoder, som generelt har vist sig virksomme i arbejdet med ikke-vestlige kvinder, og som kan anvendes i kombination med eller som supplement til de samtaleredskaber, der er beskrevet i denne guide. For yderligere råd og vejledning i metoderne er du altid velkommen til at kontakte SIRI.

God læselyst!

DEL 1: VIDEN

Hvad er negativ social kontrol, og hvordan kommer det til udtryk?

NEGATIV SOCIAL KONTROL er,

når den enkelte underlægges så stærk en begrænsning

af sine handlemuligheder og selvbestemmelse,

at det bliver et **BRUD PÅ RETTIGHEDER**,

fører til **MISTRIVSEL** eller bliver en

HINDRING FOR AT DELTAGE I SAMFUNDET

som en aktiv og fuldgyldig borger.

Generelle tegn på belastning og mistrivsel:

Da kvinden sjældent direkte italesætter den negative sociale kontrol, kan hun ofte gå i årevis og være underlagt kontrol og udvikle symptomer på mistrivsel og angst, som resulterer i isolation og manglende tro på egne evner i forhold til deltagelse på arbejdsmarkedet og i samfundslivet.

Vær derfor opmærksom på generelle indikatorer på belastning og mistrivsel som:

- Trist stemningsleje, udpræget og vedvarende nervøsitet samt andre symptomer på angst eller depression
- Adfærdændringer som isolation og indadvendthed

- Funktionelle lidelser, subjektive klager som hovedpine, smerter i bevægeapparatet mm.
- Træthed og manglende overskud
- Tavshed om familie- eller livssituationen i hjemmet
- En ustabil deltagelse i beskæftigelsesindsatsen, eller pludselig holder op med at møde op i jobcentret, kommunen, eller på arbejde og ikke kan kontaktes

Disse indikatorer må dog ikke alene skabe grundlag for en vurdering af, om kvinden er udsat for negativ social kontrol, da de kan være tegn på anden form for mistrivsel. De bør derfor alene skabe grundlag for yderligere undersøgelse.

Hvad kan forhindre kvinden i at søge hjælp eller fortælle om den negative sociale kontrol?

Der kan være mange årsager til, at kvinden ikke fortæller om den negative sociale kontrol eller opsøger hjælp. Barrierer, der ofte ses hos kvinderne, er følgende:

- **Kvinden opfatter ikke sig selv som underlagt negativ social kontrol**

Kvinden kan selv håndhæve den sociale kontrol uden andres tydelige indblanding på grund af internalisering af normer omkring kvinders roller i familien og samfundet.

- **Kvindens loyalitet over for familien**

Kvindens loyalitet over for familien medfører, at hun ikke ønsker at inddrage myndighederne og være skyld i, at der gribes ind over for familien.

- **Kvinden frygter omgivelsernes reaktion, sladder og stigmatisering**

Kvinden er bange for at miste familie og venner og blive set ned på for at have brudt med kontrollen og leve et andet liv.

- **Kvinden har sprogvanskeligheder og mangler kendskab til det danske system**

Kvinden kan ikke forklare sig på dansk og har svært ved at bede om hjælp. Hun har ikke kendskab til det danske system og egne rettigheder. Hun kan også have fået at vide af familien, at der ikke er hjælp at hente.

- **Kvinden har mistillid til myndighederne**

Kvinden har mistillid og dårlige erfaringer med myndigheder fra hjemlandet, som medfører, at hun ikke opsøger hjælp og aktivt forsøger at undgå myndighedernes inddragelse.

- **Kvinden er bange for at miste sit opholdsgrundlag**

Kvinden er afhængig af relationen til sin ægtefælle for at bevare opholdsgrundlaget i Danmark og søger derfor ikke hjælp. Det kan også være ægtefælle/svigerfamilie, der truer kvinden med at fratage hende opholdsgrundlaget.

- **Kvinden er økonomisk afhængig af ægtefælle**

Kvinden kan have begrænsede økonomiske ressourcer og måske være afhængig af ægtefællen eller familiens økonomiske ressourcer og undlader derfor at søge om hjælp.

- **Kvinden lever isoleret**

Kvinden kan have begrænset socialt netværk ud over familien og lever isoleret fra omverdenen og har derfor sværere ved at søge hjælp og støtte.

- **Hjælpemuligheder er ikke synlige og tilgængelige**

Kvinden ved ikke, hvor hun skal hente hjælp og støtte.

Hvorfor opstår negativ social kontrol over for kvinder i nogle ikke-vestlige familier?

Herunder beskrives, hvad der kendetegner ikke-vestlige familier, der udøver negativ social kontrol. Det er vigtigt, at du er opmærksom på at sammenholde dine observationer med indikatorerne på negativ social kontrol, der er nævnt foroven. Jo flere kendetegn, der er til stede, des større sandsynlighed er der for, at der er tale om udøvelse af negativ social kontrol.

Patriarkalske familiestrukturer og traditionelle kønsrolleopfattelser

I familien eksisterer en patriarkalsk familiestruktur, hvor mænd og ældre rangerer højere end kvinder og agerer som familiens overhoveder med retten til at bestemme over øvrige familiemedlemmer. Der foreligger også en stærk tilknytning til traditionelle kønsrolleopfattelser med bestemte forventninger til kvinders rolle inden for familien og i samfundet. Her indtager mændene positionen som familieforsørgere, mens kvinder indtager en mere underordnet position og passer husstanden, børnene samt omsorgsopgaver over for familiens ældre medlemmer. Kvinderne kan selv tillægge stor værdi i identiteten som 'hjemmegående', 'ægtefælleforsørgede', 'hustru', 'mor' osv. Omvendt kan ægtefællen udvise stærk modvilje, hvis hustruen skal i arbejde. Det er der flere årsager til. På den ene side kan det *internt* i familien signalere, at kvinden overtager mandens (forsørger/overhoved) rolle og derigennem også den 'magt', der følger positionen. På den anden side kan det *eksternt* (udadtil/over for netværk/i lokalmiljøet) signalere, at manden økonomisk ikke er i stand til at tage sig af sin familie, og han derfor taber status.

Kollektivistisk kultur og æreskodeks

Når omdømme og status udadtil fylder meget i familierne, har det rod i den kollektivistiske kultur, hvor nær og udvidet familie opfattes som en samlet enhed, hvoraf dele kan være bosiddende i andre lande. I denne kultur vægtes hensynet til familien højere end hensynet til den enkelte, og ét familiemedlems handlinger påvirker derfor alle. Samtidig praktiseres et æreskodeks – et sæt af regler og normer, der opretholder familienavnets ære, ry og prestige i dets sociale miljø. Her forventes mænd at vogte over familiens ære, og kvinderne forventes at være loyale og kyske, hvorfor det også er kvinders autonomi, (seksuel) adfærd og udseende, der overvåges og kontrolleres.

Negativ social kontrol er en strategi, der skal forhindre et brud på familiens ære

Kontrollen skal sikre adfærd, der er i tråd med familiens værdier, normer og kultur. Den kollektivistiske kultur betyder også, at det opfattes som et 'fælles ansvar' at forhindre et æresbrud, hvorfor den negative sociale kontrol får støtte fra familie og netværk – også dem, der befinder sig i udlandet.

Hvem udøver negativ social kontrol, og hvilke kvinder er særligt sårbare?

Kombinationen af den kollektivistiske kultur, patriarkalsk familiestruktur og normer omkring ærbarhed og kønsroller betyder, at mænd har et ansvar for at beskytte og bevare familiens navn og omdømme. Negativ social kontrol skal derfor hindre, at kvinden handler på en måde, der på sigt kan resultere i, at manden og familien mister ære i lokalsamfundet.

De typiske udøvere af negativ social kontrol er:

Kvinden

- **Kvinden selv**, da hun kan have internaliseret værdier og normer omkring sin rolle i familien og samfundet, så det bliver forventninger, som hun retter mod sig selv. Vær derfor opmærksom på, at det kan komme til udtryk gennem manglende motivation for at arbejde.

Familie

- **Ægtefællen** i ønsket om at bevare de traditionelle kønsroller i familien. Vær derfor opmærksom på, at hvis manden ikke selv arbejder, og kvinden pludselig kommer i job, kan det anskues som en selvstændiggørelse/vestliggørelse og medføre pres på kvinden (og evt. vold).
- **Sønner**, da de ofte agerer som stedfortrædere, når familiens overhoved ikke er til stede. Sønner kan derfor have til opgave at ledsage kvinden og rapportere, hvis hendes adfærd bryder med normerne. Vær derfor opmærksom, hvis også sønner er bisiddere under samtalen.
- **Svigmødre- og svigerfamilier**, fordi de overtager ansvaret for kvinden, når hun indgår i ægteskab med manden. Efter ægteskabsindgåelsen er det ægtefællen og dennes familie, der kan miste ære i lokalsamfundet, hvis kvindens adfærd ikke er i overensstemmelse med familiens normer og værdier. Vær derfor opmærksom på, at kvindens forhold kan ændre sig meget hurtigt, når hun bliver gift.

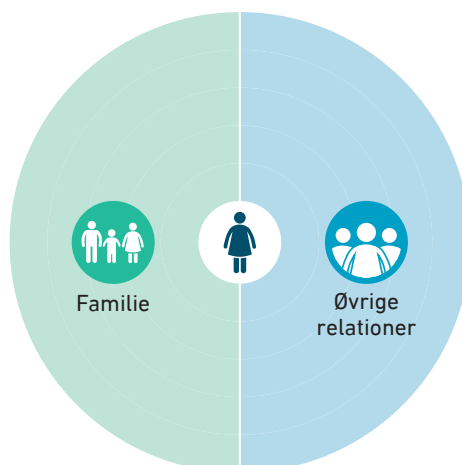

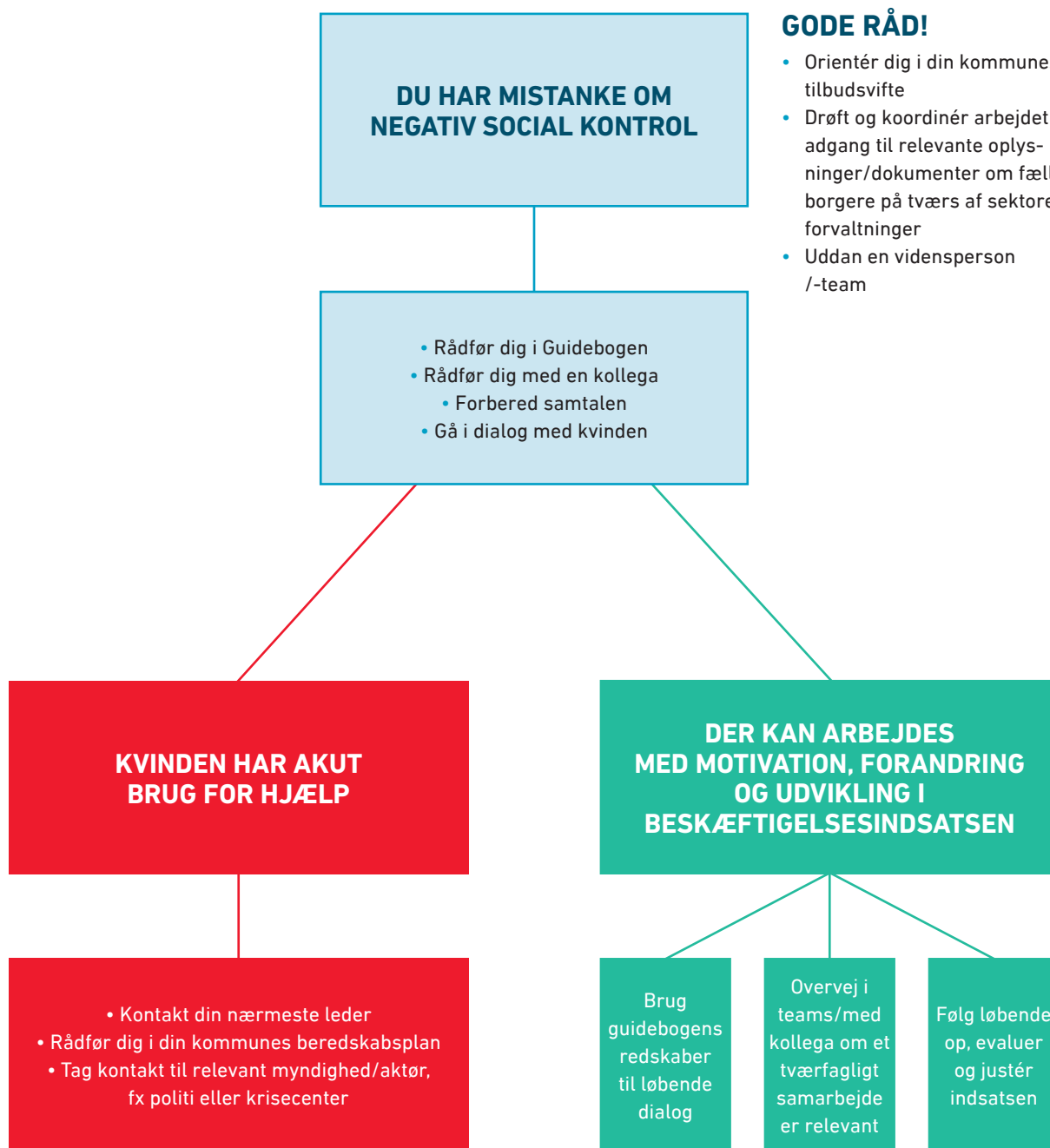
Øvrige relationer

- **Andre etniske minoritetskvinder**, som kan have et kollektivistisk livssyn, og som kan bidrage til, at der i lokalmiljøet eksisterer et kollektivt pres på kvinden for at bevare æren og en rapportering til familien ved æresbrud. Vær opmærksom på, at kvinden kan være underlagt denne form for gruppepres i sin omgangskreds eller sit lokalsamfund. Derfor kan hun frygte, at hun får et dårligt ry, eller at der sladder om hende, hvis hun "frigør" sig og vælger at arbejde.

Selvom kvinden fremstår som ressourcestærk, arbejdsparat eller motiveret, skal du være særligt opmærksom på øvrige forhold i kvindens liv, der kan påvirke hendes muligheder og selvbestemmelse, fx at hun:

- har opholdsgrundlag, som er afhængigt af, at hun fortsat er gift
- ikke har relationer og netværk ud over sin (sviger)familie
- ikke taler godt dansk og ikke kender til sine rettigheder og det danske system
- har en ægtefælle, sønner eller svigerfamilie, der har stærke holdninger til kvinders selvstændiggørelse og økonomisk frihed
- bor i et område, hvor sladder kan påvirke kvindens handlemuligheder.

GODE RÅD!

- Orientér dig i din kommunes tilbudsvifte
- Drøft og koordinér arbejdet ift. adgang til relevante oplysninger/dokumenter om fælles borgere på tværs af sektorer/forvaltninger
- Uddan en vidensperson /-team

GODE RÅD!

- Kontakt Sikkerhedskonsulenterne

GODE RÅD!

- Tilbyd kvinden en individuelt tilrettelagt beskæftigelsesindsats
- Etablér særligt tilrettelagte forløb
- Brug mentor
- Sørg for løbende opfølgning og støtte – også når kvinden er kommet i arbejde
- Lad kvinden møde rollemodeller
- Lad kvinden deltage i sociale aktiviteter
- Inddrag frivillige

Hvilke lovgivninger skal jeg være opmærksom på?

Der gælder en række lovgivninger, der er relevante at være opmærksom på i sager om negativ social kontrol.

Gratis rådgivning og handleplan

Kommunalbestyrelsen skal yde gratis rådgivning iht. servicelovens § 10, hvis en voksen henvender sig på grund af en æresrelateret konflikt. Hvis der er behov for det (dvs. voldsudøvelse/risiko for voldsudøvelse), skal kommunen udarbejde en handleplan i henhold til servicelovens § 12a sammen med borgeren, som skal indeholde en risikovurdering, oplysninger om aktuell situation samt overvejelser om relevante støttemuligheder.

Underretningspligt

Vær ekstra opmærksom på, at du har skærpet underretningspligt efter servicelovens § 153, hvis du har kendskab til eller grund til at antage, 1) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte, 2) at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af forældrenes forhold, 3) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller 4) at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Hvis kvinden har børn, og du har mistanke om, at hun udsættes for (fysisk/psykisk) vold, er der en sandsynlighed for, at børnene også udsættes for det.

Straffelovens bestemmelser om psykisk vold mv.

Negativ social kontrol kan have en karakter eller et omfang, hvor den falder inden for straffelovens definition i § 243 om psykisk vold. Bestemmelsen fastsætter, at den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Derudover kan det være en fordel at kende til følgende straffelovsbestemmelser, som kan være relevante at informere kvinden om, hvis behovet opstår: **Fysisk vold** (§§ 244 og 245), **stalking** (§ 242), **ulovlig tvang** (§ 260), **vanrøgt** (§ 213), **GPS-overvågning** (§ 264b), **frihedsberøvelse** (§ 261), **voldtægt og andet seksuel forhold** (§§ 216, 225), **blufærdighedskrænkelser** (§ 232), **trusler** (§ 266) og **vidnetrusler** (§ 123).

Hvordan deler jeg viden på tværs af afdelinger?

Der er forskellige muligheder for at dele viden på tværs af afdelinger og arbejdsopgaver:

1. Samtykke

Hvis du har fået samtykke fra kvinden til at drøfte sagen med kollegaer på tværs af organisationen, giver det mulighed for at samle relevante kollegaer, som har kendskab til og/eller allerede arbejder med kvinden og eventuelt hendes familie (forvaltningslovens §§ 27 og 28).

3. Serviceloven § 12a

Er kvinden tilknyttet en handleplan, er det muligt at drøfte sagen på tværs af forvaltningsenheder og afdelinger. Du kan derfor samle relevante kollegaer og i fællesskab drøfte eventuelle handlemuligheder.

5. Anonymiseret drøftelse

Du kan være i en situation, hvor du har en formodning om, at der kan være tale om negativ social kontrol, men dine antagelser bygger ikke på konkrete fakta endnu. Du er bekymret, men kan endnu ikke snakke med kvinden om bekymringen. I disse sager har du altid mulighed for at drøfte sagen anonymt på tværs af afdelinger. Det er vigtigt, at du her ikke på nogen måde får antydning eller afsløret, hvilken borger der tales om. I stedet skal sagen forberedes således, at du kan præsentere antagelser, problemstillinger og relevante informationer, uden at de kan røbe, hvem der tales om. På den måde får du faglig sparring af kollegaer med særlig viden, dog uden at relatere det til den konkrete sag.

TIPS

Husk at informere kvinden om din tavshedspligt samt begrænsninger herfor, inden du spørger ind til hendes situation. Ellers vil det kunne opleves som et voldsomt tillidsbrud, hvis du fx er nødt til at underrette om børn i familien efterfølgende.

Hvornår kan man udelukke en bisidder?

Det kan være vanskeligt at vurdere, om en kvinde i en konkret sag er underlagt negativ social kontrol af sin bisidder, og hvornår der i så fald er tilstrækkeligt grundlag for at afskære bisidderen.

Når der er mistanke om negativ social kontrol, bør samtalen afholdes uden tilstedeværelse af familiemedlemmer eller andre pårørende, da det kan påvirke kvindens mulighed for at tale frit og kan eskalere konflikter og kontrol.

Jobcentersamtaler med udlændinge, der er under program iht. integrationsloven, skal foregå ved individuelle samtaler mellem den enkelte udlænding og kommunen. Det betyder, at udlændingen som part i sagen som udgangspunkt ikke har mulighed for at lade en partsrepræsentant repræsentere sig eller tale på sine vegne under disse samtaler. Udlændingen vil dog i stedet kunne medbringe en bisidder under samtalerne.

Hvis du overvejer at afskære bisidderen i en konkret sag, fordi du har mistanke om negativ social kontrol, vil du skulle sikre dig, at der er et tilstrækkeligt grundlag, før du efter en konkret hensynsafvejning træffer beslutning om, at bisidderen ikke længere kan deltage ved samtalerne i den konkrete sag. Læs Udlændinge- og Integrationsministeriets vejledning om udelukkelse af bisidder:

www.uim.dk/nyhedsarkiv/2022/august/udbredt-social-kontrol-af-ledige-indvandrerkvinder-nu-giver-minister-en-haandsraekning-1/

Bisidder

En bisidders rolle er mere begrænset end partsrepræsentantens. Bisidderen kan både være en professionel, en ægtefælle/et familiemedlem eller ven. Bisidderen kan deltage i møder og støtte borgeren i at få sagt tingene og forklare borgeren, hvad der bliver sagt. Modsat partsrepræsentanten har bisidderen ikke ret til at forhandle, drøfte eller træffe beslutninger på borgerens vegne. Derudover kan bisidderens tilstedeværelse tjene som en god støtte, der gør, at borgeren kan føle sig tryk i samtalen.

Partsrepræsentant

En partsrepræsentant har vidtgående muligheder for at varetage borgerens interesser, og det kan være såvel mundtligt som skriftligt. Forvaltningsloven giver bl.a. partsrepræsentanten ret til aktindsigt, og partsrepræsentanten kan fx deltage i møder, modtage post samt udtale og svare på vegne af borgeren. Partshøring og afgørelser skal sendes til partsrepræsentanten, og ankefrister tæller først fra det øjeblik, hvor partsrepræsentanten har modtaget afgørelsen. Ofte er partsrepræsentanten advokat, revisor eller anden professionel aktør. Du skal være opmærksom på, om partsrepræsentanten har fuldmagt via sin stilling, hvilket fx advokater har. Ellers skal der udarbejdes en fuldmagt.

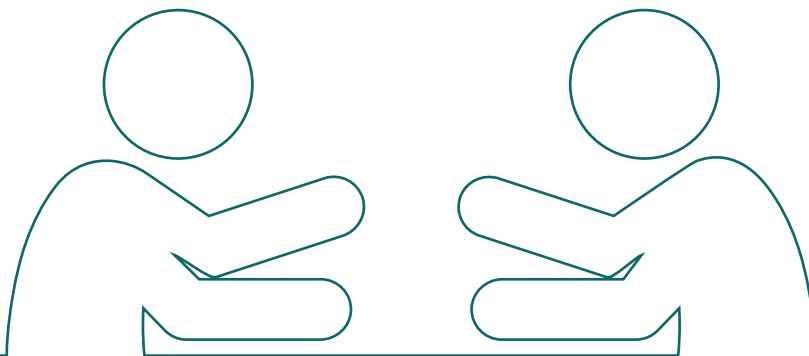
DEL 2: SAMTALEN MED KVINDEN

Samtalen med kvinden

Som tidligere nævnt er der gode erfaringer med at anvende samtalen som et greb til at opspore og arbejde med negativ social kontrol. I de følgende afsnit vil du få indblik i nogle af de overvejelser, du bør have inden og under samtalen med kvinden. Du vil samtidig blive præsenteret for to samtaleredskaber, der har særligt fokus på at opspore negativ social kontrol og at skabe adfærdsændringer hos kvinden, som giver hende mod på og lyst til at blive en aktiv del af samfundet, herunder at komme i uddannelse eller beskæftigelse.

OBS!

Det anbefales, at der arbejdes med opsporing og adfærdsændring over et længerevarende samtaleforløb, idet det kan efterlade kvinden i en sårbar situation, hvis hun ikke får hjælp og støtte til at komme ud af den negative sociale kontrol, når hun er blevet bevidst om den. Overvej derfor, om hun samtidig skal tilbydes støtte gennem opfølgende samtale(r) og evt. henvisning til yderligere hjælp.

Vær undersøgende og interesseret

Selvom du som fagperson kan identificere tegn og dynamikker i kvindens liv, der tyder på negativ social kontrol, kan du stadig være i tvivl om, hvorvidt din antagelse er korrekt. Når du får mistanke om negativ social kontrol, er det vigtigt, at du kan og tør spørge ind til kvindens situation for at kunne afdække, hvordan den negative sociale kontrol påvirker hendes liv. Da det kan føles ubekvemt eller måske grænseoverskridende at spørge kvinden om fx kønsroller, grader af selvbestemmelse og familieforhold, er disse emner integreret i samtaleredskaberne, så de kan inddrages i samtalen.

Selvom det kan være vanskeligt for kvinden at italesætte den negative sociale kontrol i begyndelsen, vil det ofte være en lettelse for hende, at hun får sat ord på oplevelser og følelser, som har påvirket hende, men som hun måske ikke har været bevidst om. Denne proces kan være overvældende for kvinden, og det er derfor vigtigt, at du går forsigtigt og undersøgende til værks. Du bør ikke presse kvinden eller sige til hende, hvad hun skal gøre. Kvinden skal selv blive parat til at tage det næste skridt – og det kan tage tid. Du bør heller ikke spørge kvinden *direkte*, om hun er udsat for negativ social kontrol, da de fleste kvinder vil have svært ved at svare på dette spørgsmål. Spørg i stedet ind til hendes liv, så du på den måde får indsigt i hendes dagligdag og derigennem får viden om hendes oplevelser og udfordringer.

Den professionelle tvivl

Tvivl er et grundlæggende vilkår, når der opstår en mistanke om negativ social kontrol, og det er sjældent muligt umiddelbart at få be- eller afkræftet en mistanke. Som fagperson står man derfor ofte med tvivl, usikkerhed eller uvished. Under samtalen om negativ social kontrol kan der således være risiko for enten at overse eller overreagere på de iagttagelser, du gør dig i mødet med kvinden. Det er helt naturligt, og det er derfor vigtigt, at tvivlen håndteres professionelt og minimeres.

Når tvivlen opstår, anbefales det, at du drøfter sagen med en kollega eller inviterer denne med ind til et møde med kvinden. Gennemgå sammen jeres iagttagelser og hvad I vurderer, ligger til grund for, at der er tale om negativ social kontrol – sæt ord på det over for hinanden. Her vil det ofte blive tydeligt, hvad jeres antagelse bygger på, og om det afspejles i de forhold, der reelt ses hos kvinden. Når du inddrager en kollega i undersøgelser og beslutninger om sagen, vil det også kunne støtte dig i forhold til at håndtere det krydspres, du kan stå i, når du på en og samme tid skal være myndighedsudøver og skabe en tillidsfuld relation til kvinden.

Erfaringer har vist, at en sag kan eskalere relativt hurtigt, og at den øgede viden og forståelse, der opbygges hos kvinden gennem arbejdet med hende, kan få problemstillinger i hjemmet til at blusse op. Derfor er det vigtigt, at du som medarbejder ikke står alene med at håndtere disse udfordringer, men har andre fagprofessionelle at sparre med undervejs. Er du i tvivl, og har du brug for yderligere sparring, kan du kontakte SIRIs sikkerhedskonsulenter (se kontaktinformation sidst i guiden).

OBS!

Negativ social kontrol er en alvorlig krænkelse af individets rettigheder og vil i langt de fleste tilfælde resultere i omfattende mistrivsel, der også kan have negative konsekvenser for den udsattes jobparathed. Det er derfor altid vigtigt, at du handler på din mistanke. Tvivl eller berøringsangst må ikke holde dig tilbage.

Arbejd med motivation og handlemuligheder

Det er vigtigt at gøre sig klart, at det ikke er alle kvinder, der er klar til at gøre op med den negative sociale kontrol. Det, du kan gøre, er at skabe motivation og viden hos kvinden, der resulterer i, at hun får mod på og lyst til at blive en aktiv del af samfundet og komme i beskæftigelse. Erfaringer viser, at følgende faktorer kan være motiverende for kvinden og derfor er vigtige at have for øje under samtalerne.

Giv hende viden om sociale og økonomiske rådgivnings- og støttemuligheder

Undersøg, hvad hun kan være bange for ved at bryde ud af negativ social kontrol, og giv hende konkret information om, hvordan det reelt forholder sig fx i forhold til opholdstilladelse, økonomiske muligheder og tilbudsvifte til støtte og rådgivning.

Tal om drømmen om et bedre liv for hende selv (og eventuelt hendes børn)

Brug tid på at tale med kvinden om hendes drømme, og hvordan uddannelse og beskæftigelse kan få en positiv betydning for familiens økonomiske og sociale levevilkår, samt hendes eget udviklingspotentiale i forhold til at opnå økonomisk selvstændighed og selvbestemmelse.

Hjælp hende med at opleve følelsen af at have det godt

Tal med kvinden om hendes egne behov, fx hvordan hun kan gøre noget godt for sig selv, hvornår hun sidst har gjort noget, der føltes godt, og hvordan det føltes. Lad hende prøve noget, der er sjovt, eller hvor hun føler, at hun lykkes. Find ud af, hvad hun er god til og kan lide, og støt hende til at gøre mere af det.

Fortæl kvinden, at hun aldrig er alene

Kvinden er utroligt sårbar, når først hun har åbnet op for oplevelser om negativ social kontrol, og det er vigtigt, at hun aldrig føler sig efterladt alene med det, hun har fortalt. Vis hende, at du eller andre står til rådighed, og giv hende telefonnumre til, hvor hun kan henvende sig, når hun har brug for det.

Følg altid op

Hør hvordan det går – kvinden kan hurtigt føle sig alene, og det kan være svært ikke at falde tilbage i gamle mønstre.

Forberedelser og rammesætning inden og under samtalen

Før du indleder en samtale om negativ social kontrol, er der en række råd til, hvordan du kan rammesætte samtalen.

✓ Tid til samtalen og tryghed ved relationen

At stille spørgsmål om negativ social kontrol forudsætter, at der er god tid til samtalen, og at samtalen er baseret på tryghed i rummet. Sæt derfor god tid af til afholdelsen af samtalen og forhold dig lyttende, da det kan tage lang tid for kvinden at åbne op og komme omkring i sin fortælling.

✓ Husk at informere om tavshedspligt

Det er væsentligt, at du har informeret kvinden om din tavshedspligt samt begrænsninger for denne forud for, at der spørges ind til kvindens situation. Ellers vil det kunne opleves som et voldsomt tillidsbrud for kvinden, hvis du fx er nødt til at underrette om eventuelle børn i familien efterfølgende.

✓ Overvej deltagere i samtalen

Når du har mistanke om negativ social kontrol, er det vigtigt at overveje øvrige deltagere i samtalen, da det kan påvirke kvindens mulighed for at tale frit og kan eskalere konflikter og kontrol. Hertil kan nævnes, at kommunen har mulighed for at afvise tilstedeværelsen af en bisidder (jf. afsnit om bisidder).

✓ Brug neutral tolkning

I sager, hvor kvinden har brug for tolkning, bør samtalen altid afholdes med en neutral tolk, hvilket vil sige en tolk, der ikke kender kvinden, familien eller netværket. Du kan overveje, om det er en fordel at benytte en tele- eller telefontolk. Det kan især være relevant, hvis kvinden bor i et område, hvor mange kender hinanden, eller hvis hun udtrykker bekymringer for sladder og rygter. Undersøg, hvordan kvinden forholder sig til tolkens tilstedeværelse og anvend anden tolk, hvis du oplever, at kvinden føler sig utryk.

TIPS

Drøft fælles retningslinjer med dine kollegaer og leder for, hvordan og hvornår I holder samtaler med kvinden. Tal om muligheden for at gennemføre flere samtaler end normalt og at få supervision hos hinanden.

DEL 3: REDSKABER TIL SAMTALEN

Redskaber til samtalen

I det følgende præsenteres du for to samtaleredskaber, som du kan anvende og udvælge elementer fra efter behov. Det ene redskab, *Min nutid og fremtid*, åbner for en dialog om kvindens hverdag og generelle oplevelser, hvor negativ social kontrol kan være til stede. Det andet redskab, *Netværkskortet*, åbner for en dialog med kvinden om, hvilke relationer hun har omkring sig, som støtter eller modarbejder, at hun kommer i job, og hvordan de relationer kan håndteres.

Samtaleredskaberne indeholder spørgsmål, som har til formål at afdække tilstedeværelsen og omfanget af negativ social kontrol, samt hvordan det indvirker på kvindens liv. Disse spørgsmål omtales i det følgende som *opsporende spørgsmål*.

Der er også spørgsmål i samtaleredskaberne, der har til formål at få kvinden til at se nye muligheder og på sigt ændre sin situation i forhold til at komme i uddannelse eller beskæftigelse. Disse spørgsmål omtales i det følgende som *adfærdsændrende spørgsmål*.

Samtaleredskab – Min nutid og fremtid

Til borgeren

Min nutid og fremtid

Øvrige relationer

Arbejde

Helbred

Familie

Hjem

Økonomi

Frihed

Til den fagprofessionelle

Samtaleredskab: Min nutid og fremtid

Udgivet af Styrelsen for International Rekruttering og Integration i forbindelse med publikationen: En guide til at opspore og håndtere negativ social kontrol i den beskæftigelsesrettede integrationsindsats. Download og print værktøjerne fra sai.dk/integrationsmodulen.dk

Opsporende spørgsmål:

ARBEJDE: "I dag skal vi tale om praktik/arbejde. I nogle familier er der en forventning om, at kvinder skal være hjemmegående. Jeg vil derfor spørge dig, om du selv kan bestemme, om du vil arbejde?"
 På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg bestemmer selv**, og 5 er: **Jeg bestemmer ikke eller andre bestemmer**, hvor vil du så placere dig?"

FAMILIE: "Må du gerne for din familie/ægtefælle have et arbejde, hvor der arbejder mænd?"
 På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg må gerne**, og 5 er: **Det må jeg under ingen omstændigheder**, hvor vil du så placere dig?"

HJEM: "Når du starter på arbejde, vil det også påvirke andre i din familie. Nogle kvinder skal stadig passe alt derhjemme, selvom de er i job. Derfor vil jeg spørge dig, hvordan det vil være i din familie?"
 På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg får hjælp til det hele**, og 5 er: **Jeg gør det hele selv**, hvor vil du så placere dig?"

ØKONOMI: "I familier er det forskelligt, hvem der betaler regninger, har adgang til kassekort, ferier, opholdstilladelse, går på borgersk og netbank eller har adgang til mobiltelefon, forældretra osv."
 På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg har selv adgang til det hele**, og 5 er: **Jeg har ingen adgang/andre har adgang**, hvor vil du så placere dig?"

FRITID: "Det kan være svært i en travl hverdag med mange pligter at have mulighed for at lave ting, du selv har lyst til."
 På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg har mulighed for at lave ting, jeg har lyst til**, og 5 er: **Jeg har ikke mulighed for at lave ting, jeg har lyst til**, hvor vil du så placere dig?"

HELBRED: "Oplever du press fra din ægtefælle eller andre familiemedlemmer, der gør, at du får ondt i maven, får hovedpine eller andre smerter?"
 På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg har ingen smerter**, og 5 er: **Jeg har mange smerter**, hvor vil du så placere dig?"

ØVRIGE RELATIONER: "Jeg har mødt andre kvinder, der fortæller, at der bliver talt dårligt om dem, hvis de har et arbejde. Er du bekymret for, at det sker for dig, hvis du begynder at arbejde?"
 På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg er ikke bekymret**, og 5 er: **Jeg er meget bekymret**, hvor vil du så placere dig?"

Adfærsændrende spørgsmål:

"Kan du give konkrete eksempler på, hvad skulle være anderledes, for at du hverfor du har valgt tallet ...?" "Hvad kan du/i ændre på, for at du næste gang kan placere dig på ... et lavere tal?"

Samtaleredskab – Netværkskortet

Til borgeren

Netværkskortet

Familie

Øvrige relationer

Til den fagprofessionelle

Samtaleredskab: Netværkskortet

Udgivet af Styrelsen for International Rekruttering og Integration i forbindelse med publikationen: En guide til at opspore og håndtere negativ social kontrol i den beskæftigelsesrettede integrationsindsats. Download og print værktøjerne fra sai.dk/integrationsmodulen.dk

Når du skal placere den enkelte relation på netværkskortet, stilles nedenstående spørgsmål. Først stiller du det opsporende spørgsmål. Derefter placeres personen på netværkskortet. Til sidst spørges der uddybende ind til den enkelte relation ved brug af de adfærsændrende spørgsmål.

Opsporende spørgsmål:

"På en skala fra 1-5, hvor 1 er **meget støtte**, og 5 er **ingen støtte**, hvor meget støtter (navn) dig i at komme i beskæftigelse?"

Adfærsændrende spørgsmål:

"Er der personer i din familie, som kan hjælpe dig, hvis du skal arbejde, fx med at hente børn, lave mad osv. Hvem er det ud fra oversigten her?" "Er der andre kvinder, der hvor du bor, som arbejder? Hvad er dit forhold til dem/hende? Kan du hente hjælp hos dem/hende?"

"Er der nogen, du kan hente mere støtte hos? Hvem er det? Hvordan kan du det?" "Er der nogen blandt din familie eller dine venner, der kan hjælpe dig, hvis du fx har brug for hjælp i forhold til din opholdstilladelse, adgang til kommunen, intrans osv? Hvem er det? Hvordan er dit forhold til ham/hende?"

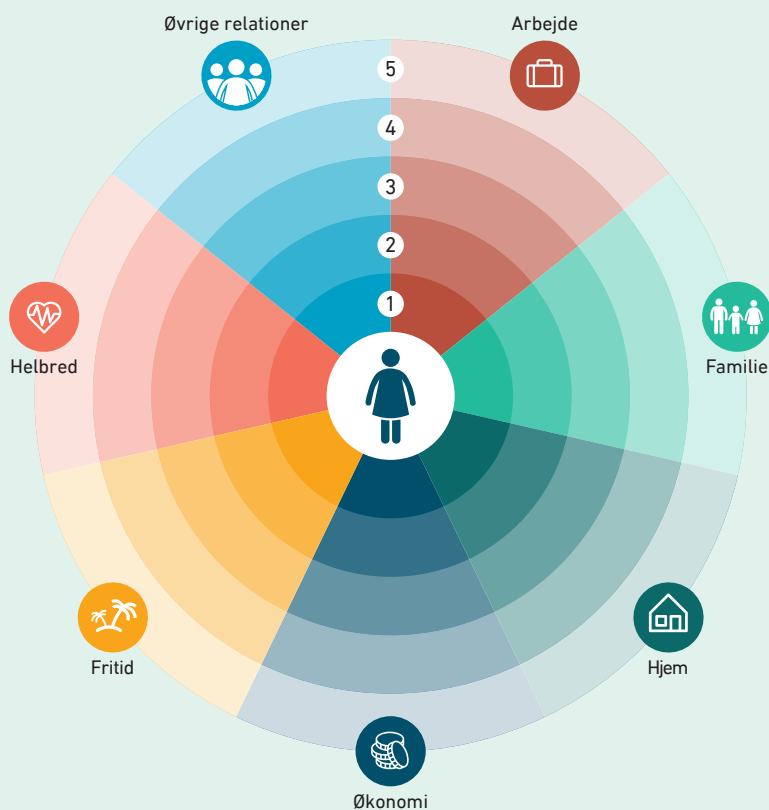
Notér sammen svarene på spørgsmålene og følg op på dem løbende i forløbet med kvinden.

Samtaleredskab

– Min nutid og fremtid

Min nutid og fremtid er et samtaleredskab, som kan hjælpe dig med at få detaljerede beskrivelser af kvindens oplevelser. Værktøjet har integrerede illustrationer, der repræsenterer emner, som kvinden kan være udfordret på, når hun udsættes for negativ social kontrol, og som samtidig er relevante i en uddannelses- eller jobrettet kontekst.

Redskabet er bygget op omkring skala-spørgsmål, hvor kvinden ud fra de konkrete emner i redskabet bedømmer sine oplevede handlemuligheder. Det kan tydeliggøre, hvor der er behov for forandring, eller hvilke forandringer der allerede er sket undervejs i forløbet. På den måde kan du få et mere nuanceret billede af, hvordan og i forhold til hvilke aspekter af kvindens liv den negative sociale kontrol udøves. Det åbner også for at kunne tale om, hvordan kvinden kan påvirke sin egen situation og derved skabe forandring i sit liv.

Sådan bruger du værktøjet

Min nutid og fremtid printes ud, så både du og kvinden (og eventuelt bisidder) har redskabet foran jer. Vælg et emne ud fra ikonerne (eventuelt sammen med kvinden), som I indledningsvis skal tale om, fx arbejde, familie eller hjem. Du begynder med at stille et opsporende spørgsmål inden for emnet. Nedenfor finder du eksempler på opsporende spørgsmål inden for hvert emne i samtaleværktøjet. Når du har

stillet kvinden et opsporende spørgsmål inden for et emne, kan du stille hende *adfærdsændrende* spørgsmål, så hun reflekterer over, hvordan hun kan ændre på sin situation. Der er ikke en fastlagt struktur for emnerne, og du kan i din forberedelse til samtalen med fordel overveje, hvilken emner, du tænker, vil være relevante at tage udgangspunkt i afhængigt af tiden og rammerne for den enkelte samtale.

OBS!

Vær opmærksom på, at 1-tallet repræsenterer selvstændighed, frihed og støtte til at komme i arbejde. Jo højere tallet bliver, og jo længere hun placerer sig ude i cirklen, jo mere viser det, at kvinden oplever en begrænsning af sine handlemuligheder, som indikerer negativ social kontrol.

Opsporende spørgsmål:

ARBEJDE:

"I dag skal vi tale om praktik/arbejde. I nogle familier er der en forventning om, at kvinden skal være hjemmegående. Jeg vil derfor spørge dig, om du selv kan bestemme, om du vil arbejde?"

På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg bestemmer selv**, og 5 er: **Jeg bestemmer ikke eller andre bestemmer**; hvor vil du så placere dig?"

FAMILIE:

"Må du gerne for din familie/ægtefælle have et arbejde, hvor der arbejder mænd?"

På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg må gerne**, og 5 er: **Det må jeg under ingen omstændigheder**; hvor vil du så placere dig?"

HJEM:

"Når du starter på arbejde, vil det også påvirke andre i din familie. Nogle kvinder skal stadig passe alt derhjemme, selvom de er i job. Derfor vil jeg spørge dig, hvordan det vil være i din familie?"

På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg får hjælp til det hele**, og 5 er: **Jeg gør det hele selv**; hvor vil du så placere dig?"

ØKONOMI:

"I familier er det forskelligt, hvem der betaler regninger, har adgang til hævekort, fornyer opholdstilladelse, går på borger.dk og netbank eller har adgang til mobiltelefon, forældreintra osv.

På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg har selv adgang til det hele**, og 5 er: **Jeg har ingen adgang/andre har adgang**; hvor vil du så placere dig?"

FRITID:

"Det kan være svært i en travl hverdag med mange pligter at have mulighed for at lave ting, du selv har lyst til.

På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg har mulighed for at lave ting, jeg har lyst til**, og 5 er: **Jeg har ikke mulighed for at lave ting, jeg har lyst til**; hvor vil du så placere dig?"

HELBRED:

"Oplever du pres fra din ægtefælle eller andre familiemedlemmer, der gør, at du får ondt i maven, får hovedpine eller andre smerter?"

På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg har ingen smerter**, og 5 er: **Jeg har mange smerter**; hvor vil du så placere dig?"

ØVRIGE RELATIONER:

"Jeg har mødt andre kvinder, der fortæller, at der bliver talt dårligt om dem, hvis de har et arbejde. Er du bekymret for, at det sker for dig, hvis du begynder at arbejde?"

På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er: **Jeg er ikke bekymret**, og 5 er: **Jeg er meget bekymret**; hvor vil du så placere dig?"

Adfærdsændrende spørgsmål:

"Kan du give konkrete eksempler på, hvorfor du har valgt tallet ...?"

"Hvad skulle være anderledes, for at du havde valgt (... et lavere tal)?"

"Hvad kan du/vi ændre på, for at du næste gang kan placere dig på (... et lavere tal)?"

Samtaleredskab

– Netværkshortet

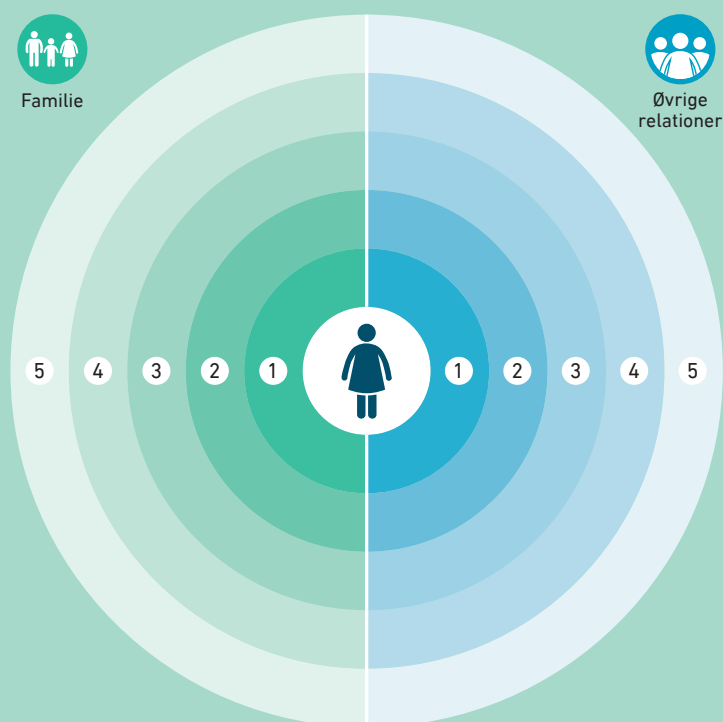
Kvinden kan have et svagt socialt netværk, som måske primært består af personer i den nære og udvidede familie, naboer og personer i lokalmiljøet. Hendes eksisterende netværk kan således i høj grad bestå af kontakter, der ikke støtter, at hun skal i arbejde eller uddannelse. Samtidig kan det være vanskeligt for kvinden at opbygge og fastholde nye sociale relationer i takt med, at hendes adfærd ændrer sig, og arbejdet med at komme i beskæftigelse eller uddannelse udvikler sig.

Når kvinden ændrer adfærd, kan der derfor let opstå følelser af utryghed og ensomhed. Der kan her rejse sig spørgsmål om, hvilke relationer kvinden ønsker at bevare kontakten med, og hvilke relationer hun eventuelt ønsker at afbryde eller mindske kontakten til. Kvinden kan også have relationer fra tidligere, som måske er trådt i baggrunden nu, hvor hun fx er kommet i praktik, arbejde eller uddannelse. Her kan måske også være opstået nye relationer, som kan etableres eller styrkes.

Med netværkshortet kan du indgå i en dialog med kvinden om, hvilke relationer hun har omkring sig som fx modarbejder, at hun kommer i job; hvordan de relationer kan takles; om der er andre personer omkring hende, som er ressourcestærke og kan støtte hende; samt hvordan disse relationer kan opbygges eller styrkes.

Under samtalen kan du bistå med råd og vejledning fx i forhold til, hvem kvinden kan tage kontakt til, hvis hun møder modstand. Hvis der opstår konflikter, kan du også være med til at understøtte, at der skabes mulighed for, at hun danner nye relationer fx under praktik, uddannelse, arbejde eller gennem deltagelse i foreningsaktiviteter eller sociale aktivitetstilbud.

Netværkshortet udfyldes og opdateres løbende sammen med kvinden, hvis der fx kommer nye personer til kvindens netværk. Derudover kan netværkshortet bruges løbende efter behov, hvis der er brug for at tale om, hvem der konkret kan støtte kvinden i en given situation.

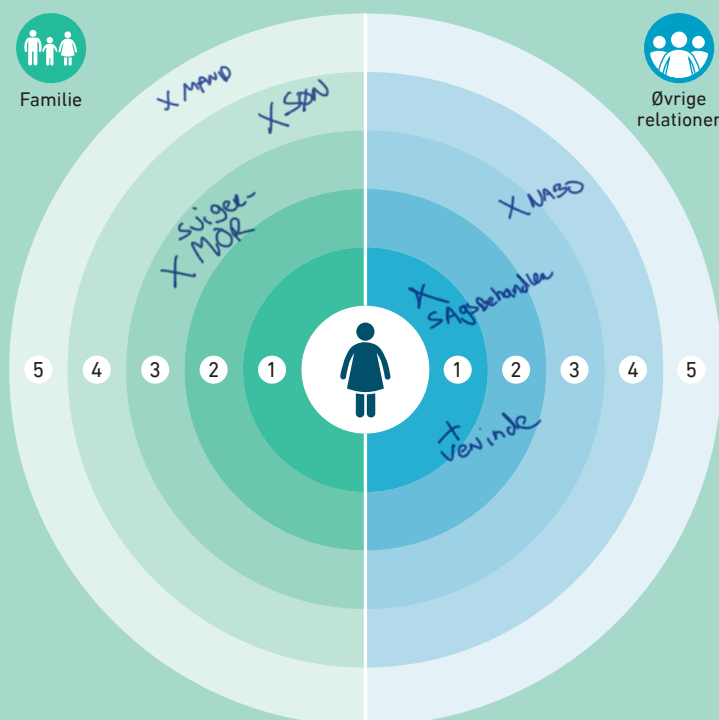

Sådan bruger du værktøjet

Først udarbejder kvinden en liste over de personer, hun har en relation til. Dernæst skrives personerne i de relevante felter i *Netværkskortet*. Vær opmærksom på, at relationer placeret tæt ved kvinden (i centrum) betyder meget støtte til beskæftigelse, og relationer placeret langt væk fra kvinden (i periferien) betyder lidt støtte/er en barriere for beskæftigelse. Personer i familien kan fx være ægtefælle, sønner, svigermor og svigerfamilie. Øvrige relationer kan fx være andre kvinder i lokalmiljøet, venner, naboer, sagsbehandler eller jobkonsulent. Listen er ikke udtømmende, og du kan justere indholdet i forhold til de personer, som kvinden identificerer.

Når du arbejder med kortlægning af netværk, er det også vigtigt, at du spørger ind til, hvordan de forskellige personer bruger hinanden i den pågældende relation, og hvad det giver kvinden at have relationen. Det kan vise hvilke ressourcer, der er i den pågældende relation og i netværket som helhed samt give mulighed for at drøfte, om der er relationer, kvinden ønsker at udvikle.

Når du skal placere den enkelte relation på netværkskortet, stilles nedenstående spørgsmål. Først stiller du det *opsørende* spørgsmål. Derefter placeres personen på netværkskortet. Til sidst spørges der uddybende ind til den enkelte relation ved brug af de *adfærdsændrende* spørgsmål.

Opsørende spørgsmål:

"På en skala fra 1-5, hvor 1 er **meget støtte**, og 5 er **ingen støtte**; hvor meget støtter (navn) dig i at komme i beskæftigelse?"

Adfærdsændrende spørgsmål:

"Er der personer i din familie, som kan hjælpe dig, hvis du skal arbejde, fx med at hente børn, lave mad osv. Hvem er det ud fra oversigten her?"

"Er der nogen, du kan hente mere støtte hos? Hvem er det? Hvordan kan du det?"

"Er der andre kvinder, der hvor du bor, som arbejder? Hvad er dit forhold til dem/hende? Kan du hente hjælp hos dem/hende?"

"Er der nogen blandt din familie eller dine venner, der kan hjælpe dig, hvis du fx har brug for hjælp i forhold til din opholdstilladelse, adgang til kommunen, intranet osv.? Hvem er det? Hvordan er dit forhold til ham/hende?"

Notér sammen svarene på spørgsmålene og følg op på dem løbende i forløbet med kvinden.

DEL 4: ØVRIGE METODER OG REDSKABER

Øvrige metoder og redskaber til at støtte kvinderne i at komme i arbejde

Som beskrevet i begyndelsen af guiden vil de kvinder, der udsættes for negativ social kontrol, også kunne have andre problemstillinger. Derfor vil arbejdet med negativ social kontrol ikke kunne isoleres fra arbejdet med de øvrige problemstillinger, som kvinden kan have. I det beskæftigelsesrettede arbejde med kvinder udsat for negativ social kontrol kan du med fordel også anvende de metoder, som du normalt anvender i arbejdet med målgruppen af kvinder med ikke-vestlig baggrund med komplekse problemstillinger og begrænset arbejdsmarkedserfaring.

I det følgende beskrives nogle af de metoder og redskaber, der erfaringsmæssigt har vist sig virksomme i forhold til at støtte ikke-vestlige kvinder med at komme tættere på

arbejdsmarkedet. Disse skal kombineres med eller anvendes som supplement til de samtaleredskaber, der er beskrevet i denne guide

Det er vigtigt at være opmærksom på, at det at komme i beskæftigelse eller tage del i et virksomhedsrettet tilbud kan være med til at reducere omfanget af negativ social kontrol. At komme i virksomhedspraktik, løntilskud eller småjob kan give øget selvtillid, ligesom det at være en del af en arbejdsplads kan hjælpe kvinderne med at se nye muligheder i forhold til et mere selvstændigt liv, hvor de er aktivt deltagende i det danske samfund med øget selvbestemmelse og større økonomisk frihed.

Tiltag i forhold til kvinden

Tilbyd kvinden en individuelt tilrettelagt beskæftigelsesindsats

Som hos andre udsatte målgrupper vil det være virksomt for kvinder udsat for negativ social kontrol at få tilbudt en individuelt tilrettelagt beskæftigelsesindsats, der tager udgangspunkt i den enkelte kvindes behov. Der skal være mulighed for at sammensætte den bedste indsats og koordinere, at elementerne i indsatsen er sammenhængende og sker, når kvinden er parat til det. Undersøgelser har vist, at det er særlig virksomt at tilbyde parallelle indsats, hvor kvinderne får en kombination af sociale, helbredsmæssige og jobrettede indsats samtidig.

Et eksempel på en individuelt tilrettelagt beskæftigelsesindsats kunne være, at der igangsættes et forløb, der indeholder både sproglige, virksomhedsrettede, sundhedsmæssige og sociale elementer. Fx en virksomhedspraktik, hvor der tilknyttes en sprogmentor, kombineret med et sundhedstilbud, hvor kvinden lærer at håndtere fysiske smerter. Sideløbende har kvinden løbende kontakt med jobcentermedarbejderen,

som hjælper med jobsøgning samt øvrige problematikker, herunder holder samtaler, hvor der arbejdes med negativ social kontrol.

Vær opmærksom på, at dette ofte vil kræve samarbejde med andre fagområder, da nogle af disse tilbud skal bevilges eksempelvis efter serviceloven.

Etablér særligt tilrettelagte gruppeforløb

Målgruppen af ikke-vestlige kvinder med meget lidt eller ingen arbejdsmarkedserfaring kan have stort udbytte af gruppeforløb, hvor de i samvær med andre kvinder introduceres til samfundsforhold, arbejdsidentitet og familieforhold samt sundhed og kost, suppleret med sprogundervisning. Arbejdet med disse temaer bør kombineres med praktik, løntilskud og/eller ordinære timer, hvor kvinden samtidig får mulighed for at have en dagligdag på en arbejdsplads og opleve en tilknytning til en konkret arbejdsplads.

Brug mentor

Mentorer kan bruges i mange sammenhænge, blandt andet til at støtte kvinden i at strukturere arbejdsopgaverne på

arbejdspladsen eller som hverdagsmentor, der hjælper kvinden med at blive mere selvstændig i dagligdagen. Der kan også knyttes en sprogmentor til kvinden i forbindelse med en virksomhedsindsats. En mentor vil ofte have mulighed for at komme lidt tættere på og hjælpe og støtte kvinden med de små bump i hverdagen, som kan være svære for hende at klare alene. En mentor kan bevilges i henhold til lovgivning på både beskæftigelses- og socialområdet.

Sørg for løbende opfølgning og støtte – også når kvinden er kommet i arbejde

Det er nødvendigt med en tæt opfølgning, når kvinden er i virksomhedspraktik, løntilskud, småjob eller er kommet i ordinær beskæftigelse. Opfølgningen skal være individuel og oftest hyppigere i starten af forløbet og derefter efter behov – ofte også omtalt som en håndholdt indsats. Den tætte opfølgning kan med fordel være målrettet både kvinden og arbejdsgiver for at sikre, at kvindens problemstillinger ikke udgør en barriere for fastholdelse på arbejdsmarkedet. Opfølgningen kan indeholde social støtte, hvor der trænes arbejdsituationer med kvinden. Den kan også bestå af konkret støtte til arbejdsgiver, hvor jobcenteret fx bidrager med information om, hvordan kvindens problemstillinger bedst rummes og gribes an på arbejdspladsen.

En håndholdt indsats har stor betydning for, om en beskæftigelsesrettet indsats lykkes, og om kvinden forbliver i arbejde. Flere kommuner investerer også i efterværn, da målgruppen ofte har brug for hjælp og støtte, efter de er kommet i arbejde. Det kan eksempelvis være ved telefonisk kontakt med kvinden efter en måned eller ved besøg af en virksomhedskonsulent på arbejdspladsen efter tre og seks måneder. Ofte vil det være tilstrækkeligt, at kvinden og virksomheden ved, at de kan tage kontakt til jobcentret, hvis der opstår udfordringer, selvom kvinden er blevet selvforsørgende og derfor er ude af systemet.

Lad kvinden møde rollemodeller

Det har erfaringsmæssigt vist sig at være gavnligt, når kvinderne møder andre med samme udfordringer, som er lykkedes med at komme i beskæftigelse. Det kan virke inspirerende og motiverende for kvinden at se den selv-tillid, andre kvinder oplever ved selv at tjene deres egne penge, og at de samtidig oplever at være rollemodeller for deres børn (peer to peer-metoden).

Lad kvinden deltage i sociale aktiviteter

Mange kvinder har glæde af at deltage i sociale aktiviteter, hvor de møder andre og skaber nye relationer fx i sprog-, job- og barselscafeer og i forbindelse med andre sociale aktiviteter. Erfaringsmæssigt har det samtidig vist sig, at det er vigtigt, at der er opmærksomhed på det beskæftigelsesrettede perspektiv i aktiviteten, da aktiviteten ikke nødvendigvis i sig selv får kvinden tættere på arbejdsmarkedet. Det er derfor vigtigt, at I inden tilrettelæggelse af

aktiviteten har fokus på, hvad udbyttet skal være. Det er samtidig vigtigt, at der sker sprogtræning i aktiviteten, som styrker kvindens ordforråd og evne til at kommunikere på dansk.

Inddrag frivillige

Tilbyd kvinden en frivillig ven. Da frivillige ikke er ansatte, har de ofte mulighed for at skabe en anden og tættere relation til kvinden. Det kan betyde, at det vil være nemmere at opbygge en tillidsfuld relation til kvinden, idet den frivillige ikke repræsenterer en myndighed. Det kan være en måde at komme tættere på kvinden og få hende til at bede om hjælp og støtte. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at frivillige ikke har de professionelle kompetencer til håndtering af svære sager med negativ social kontrol, og det er derfor vigtigt at informere de frivillige om at tage kontakt til professionelle i kommunen i sådanne tilfælde.

Tiltag på din arbejdsplads

Drøft og koordinér arbejdet med dine kolleger

Som beskrevet ovenfor kan der være en række forskellige problemstillinger knyttet til den enkelte kvinde. For at sikre, at I som kommune giver kvinden de rigtige tilbud og får dem koordineret, så de hænger sammen, er det helt centralt, at I drøfter sagerne på tværs. Her kan det være særdeles udbytterigt at etablere forskellige fora. Mange kommuner har gode erfaringer med at etablere et forum, hvor de drøfter sager på tværs (rådgivningsteam). Andre kommuner etablerer fora med henblik på at koordinere indsatsen på tværs (koordineringsteam/styregruppe). Det vil ofte være forskellige grupper medarbejdere, der er repræsenteret i de to fora. Det kan også anbefales, at I etablerer disse fora med henblik på at etablere et forebyggende samarbejde, så I kender hinanden og jeres forskellige arbejdsområder, når og hvis der opstår akutte sager. På den måde bliver det nemmere at handle hurtigt og finde de rigtige kræfter i forhold til de særskilte problemstillinger, kvinden står overfor. Mødes I jævnligt, vil du også opleve, at det styrker din faglighed, så det bliver nemmere for dig at vurdere hvilken udfordring, du sidder overfor i samtalen med kvinden.

Flere kommuner har haft gode erfaringer med at afholde workshops/arbejds møder for en bredere medarbejdergruppe for at komme i gang med samarbejdet, hvor I får skabt en fælles forståelse af, hvordan I arbejder med kvinderne og den negative sociale kontrol.

Uddan vidensperson

I kan også uddanne en eller flere ressourcepersoner eller negativ social kontrol-vejledere, som får ekstra viden om området. Sådanne personer kan både fungere som videnspersoner og som tovholdere på, at I løbende drøfter negativ social kontrol og fastholder jeres fokus på problemstillingen i en bredere medarbejdergruppe.

Hvor kan jeg få yderligere hjælp?

Sikkerhedskonsulenterne

Sikkerhedskonsulenterne yder gratis sparring og rådgivning i konkrete sager for borgere såvel som fagpersoner. Sikkerhedskonsulenterne kan blandt andet bistå med rådgivning om håndtering af sager, screening og risikovurdering, henvisning til og koordinering af aktører i sagsforløbet og opfølgning på sager. For fagpersoner tilpasser sikkerhedskonsulenten sin rådgivning til det specifikke behov i sagen, som blandt andet kan handle om:

Du kan læse mere om sikkerhedskonsulenterne og finde kontaktinformation på konsulenter i din region på MÆRKs hjemmeside.

MÆRKs Rejsehold

SIRI har et Rejsehold, som er specialiseret inden for forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Her kan din kommune få rådgivning i forbindelse med at udvikle beredskabsplaner til forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Som led i rådgivningen tilbyder Rejseholdet også opkvalificering gennem kurser og temadage, der tilrettelægges efter den enkelte kommunens behov.

MÆRK har også et rejsehold, som er specialiseret inden for den beskæftigelsesrettede integrationsindsats. Her vil du typisk kunne få rådgivning i forhold til etablering af ovenstående indsatser med henblik på at styrke en helheds orienteret indsats over for kvinderne.

Ønsker du mere viden om anvendelse af manualen eller eventuelt et undervisningsforløb, så kontakt MÆRK på maerk@siri.dk

Relevante publikationer

Als Research, Social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse i Københavns Kommune (2020)

Damelang, Andreas, Sabine Ebensperger, og Felix Stumpf, "Immigrants' Labour Market Disadvantages Across Western Europe: The Role of Composition and Context". *Journal of International Migration and Integration* 22: 1525–1550 (2021)

Dansk Selskab for Folkesundhed, Veje til etnisk lighed i sundhed. GPS - God Praksis i folkeSundhed (2020)

Fernbrant, Cecilia, Birgitta Essén, Per-Olof Östergren, og Elizabeth Cantor-Graae, "Navigating Between Control and Autonomy: Recently Arrived Iraqi Refugees' Perceptions Regarding Honor, Well-Being, and Risk for Intimate Partner Violence". *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 11: 178–97 (2013)

Du kan finde flere publikationer på MÆRKs hjemmeside.

